

De Centra voor Leerlingenbegeleiding in cijfers

Schooljaar 2012 – 2013

Inhoudstabel

Inhoudstabel.....	2
Inleiding.....	3
Overzicht	4
Leeswijzer	5
Hoofdstuk 1: Wie kwam in contact met het CLB?	6
Hoofdstuk 2: Waarom hadden deze leerlingen contact met het CLB?.....	9
Hoofdstuk 3: Wat doet het CLB met een zorgvraag?	18
Hoofdstuk 4: Met wie werkt het CLB samen?	21
Hoofdstuk 5: De CLB-sector gepresenteerd in cijfers	25
Hoofdstuk 6: De Vlaamse schoolbevolking	31
Samenvattend	34
Nabeschouwing	36
Bijlage I: LARS-nomenclatuurlijst functies (bij hoofdstuk 3)	37
Bijlage II: LARS-nomenclatuurlijst actoren (bij hoofdstuk 4).....	41

Inleiding

De *centra voor leerlingenbegeleiding*, kortweg CLB's, zijn opgericht in 2000¹. De centra hebben als opdracht bij te dragen tot het welbevinden van alle leerlingen, nu en in de toekomst. Hierdoor wordt bij de leerlingen de basis gelegd van alle leren, zodat zij door hun schoolloopbaan heen de competenties kunnen verwerven en versterken die de grondslag vormen voor een actuele en voortdurende ontwikkeling en maatschappelijke participatie.

Samen met de school zorgt het CLB ervoor dat elk kind zijn kennis, talenten en vaardigheden zo goed mogelijk kan ontwikkelen. Het CLB speelt eveneens een belangrijke rol bij de contacten tussen leerlingen, ouders, school en onderwijs- en welzijnsinstellingen. Begeleiding door het CLB is altijd gratis.

Elke school in Vlaanderen werkt samen met een CLB. De 72 CLB's in Vlaanderen behoren elk tot een van de vier centrumnetten: het Gemeenschapsonderwijs (GO!), het Onderwijs van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG), het Provinciaal Onderwijs (POV) en de Vrije-CLB-koepel.

Dit jaarverslag geeft een cijfermatig overzicht van de **individuele leerlingenbegeleiding** door de CLB-sector in het schooljaar 2012–2013. Het cijfermateriaal werd verzameld via het elektronisch CLB-dossier LARS. LARS² staat voor *Leerlingenbegeleiding Administratie- en RegistratieSysteem*. Dit webgebaseerd elektronisch leerlingendossier wordt gebruikt in alle centra voor leerlingenbegeleiding. Naast de individuele leerlingenbegeleiding heeft het CLB eveneens een belangrijke rol in het ondersteunen van de school. Dit aspect van de CLB-werking werd in dit schooljaar nog niet geregistreerd en werd bijgevolg niet opgenomen in dit rapport.

¹ Zie *Decreet betreffende de centra voor leerlingenbegeleiding* (1998), <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=12274>

² Voor meer info, zie www.clb-lars.be

Overzicht

Dit jaarverslag bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat in op de inhoudelijke werking, in het tweede deel staat de organisatie dan weer centraal.

In het eerste deel van dit jaarverslag wordt gefocust op de inhoudelijke invulling van de CLB-werking. Concreet wordt gekeken *hoeveel leerlingen* contact hebben met het CLB, *waarom* ze het CLB contacteren, met *welk doel* en *wie* hierbij betrokken wordt.

Het eerste hoofdstuk start met het beschrijven van de leerlingen die tijdens het schooljaar 2012–2013 in **contact** kwamen met het CLB. Dit gedeelte bekijkt hoeveel procent van de leerlingen werd bereikt en of de CLB-sector effectief als een **laagdrempelige organisatie** kan worden beschouwd.

Het volgende hoofdstuk zoomt in op de **redenen** die de leerlingen hebben wanneer zij met het CLB in contact komen. Met dit hoofdstuk kan de lezer zich een beeld vormen van de inhoudelijke kant van de CLB-werking. In het derde hoofdstuk wordt dit verder uitgewerkt en wordt bekeken wat de **doelstelling** is van de interventies die de CLB-medewerkers ondernamen.

Het vierde hoofdstuk richt zich op de **draaischijffunctie** van het CLB en bekijkt wie betrokken is bij de begeleiding.

In het tweede deel van dit jaarverslag wordt de inhoudelijke CLB-werking in een ruimer perspectief geplaatst. Dit deel focust op de structuur en organisatie waarbinnen de CLB's functioneren.

In het vijfde hoofdstuk wordt een beknopte omschrijving van de werking van de CLB-sector weergegeven. Dit hoofdstuk gaat concreet in op de **organisatie en structuur van de CLB's**. Het zesde en laatste hoofdstuk ten slotte focust op de **Vlaamse leerlingenpopulatie**. Dit schetst een kort overzicht van het Vlaamse onderwijslandschap en de onderwijsstructuur waarin de CLB's werken. Op deze manier wordt de werking van de CLB's in het Vlaamse onderwijslandschap gekaderd.

In dit jaarverslag wordt gebruik gemaakt van de data uit het schooljaar 2012-2013 omdat dit de meest recente data zijn waarover de sector beschikt. Tijdens dit schooljaar werden op beleidsniveau voorbereidingen getroffen voor de invoer van een aantal nieuwe decreten (integrale jeugdhulp, M-decreet, preventieve gezinsondersteuning etc.) die vanaf het schooljaar 2013-2014 een duidelijke impact zullen hebben op de CLB-werking. Wat die impact precies inhoudt, zal blijken uit de volgende jaarverslagen.

Leeswijzer

Net zoals elke sector heeft ook de CLB-sector een eigen begrippenkader. Deze leeswijzer geeft een overzicht van de belangrijkste begrippen uit dit jaarverslag die noodzakelijk zijn voor een goede interpretatie van deze gegevens.

Unieke leerling: in dit jaarverslag wordt vaak gesproken van ‘unieke leerlingen’. Dit betekent concreet dat iedere leerling slechts eenmaal geregistreerd wordt in deze statistieken, ondanks het feit dat heel wat leerlingen meerdere malen in contact kwam met het CLB tijdens hetzelfde schooljaar.

We illustreren dit even met een voorbeeld. Lucas kwam tijdens het schooljaar 2012-2013 driemaal in contact met het CLB: in september kwam hij naar het CLB voor een onderzoek i.f.v. zijn leesproblematiek, in december stelde hij een vraag rond studiekeuze en in april kwam hij langs voor een medisch onderzoek. De CLB-medewerker noteerde hierbij 3 verschillende interventies in het elektronisch leerlingendossier van Lucas. Toch wordt Lucas slechts eenmaal meegeteld in deze statistieken, aangezien deze statistieken betrekking hebben op het aantal unieke leerlingen die in contact kwamen met het CLB.

Interventie: een interventie is een contact met de leerling of een contact over een leerling.

Vraaggestuurde werking: CLB-werking op vraag van de leerling, ouder(s) of school. De vraaggestuurde werking rond zorgvragen van leerlingen bestaat uit een logische aaneenschakeling van ‘kernactiviteiten’ die decretaal bepaald zijn. Deze aaneenschakeling van activiteiten wordt een *traject* genoemd.

Verplicht aanbod: door de overheid bepaalde CLB-opdrachten waarbij medewerking door de leerling, ouder(s) en school verplicht is. Dit is het geval voor de algemene en gerichte medische consulten, de profylactische maatregelen³ en de begeleiding in het kader van leerplicht. Als we verder in de tekst spreken over *medische consulten*, dan verwijst dit naar de interventies in het kader van het verplicht aanbod.

Naast de vraaggestuurde en verplichte werking, biedt het CLB eveneens gratis vaccinaties aan. Hiervoor wordt het vaccinatieschema van de Vlaamse overheid gevolgd en beslissen de ouders of ze al dan niet willen ingaan op dit aanbod.

Deze vraaggestuurde en verplichte opdrachten vormen samen het CLB-aanbod naar leerlingen toe. Hiernaast vervult het CLB eveneens een taak binnen de *schoolondersteuning*.

Traject: een opeenvolging van kernactiviteiten (zie hoger) die worden ingezet bij de vraaggestuurde werking. Een traject start steeds met een onthaal en vraagverheldering. Nadien zijn verschillende opties mogelijk: informatieverstrekking, advisering, diagnose, kortdurende begeleiding en/of samenwerking met een netwerk. Dit traject komt uitgebreid aan bod in hoofdstuk 3.

³ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding (2009). Hoofdstuk V: Vaccinaties en profylactische maatregelen. Zie <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=14124>

Hoofdstuk 1: Wie kwam in contact met het CLB?

Het belang van de leerling staat centraal in alle opdrachten die het CLB vervult. Dit hoofdstuk focust concreet op het aantal leerlingen dat in contact kwam met het CLB gedurende het schooljaar 2012–2013.

Contact met leerlingen

Tijdens het schooljaar 2012–2013 werd voor 717.528 unieke leerlingen⁴ contact gelegd met het CLB. Hiermee bereikt het CLB op jaarbasis 63,62% van alle Vlaamse leerlingen.

Hieronder bekijken we hoe die contacten verdeeld zijn over de vraaggestuurde begeleiding en de verplichte medische consulten. Uiteraard zijn er leerlingen die in de loop van het schooljaar zowel in het kader van de vraaggestuurde werking, als in het kader van de verplichte medische consulten contact hadden met het CLB.

	Aantal interventies	Aantal unieke leerlingen
Vraaggestuurde activiteit	1.281.162	371.357
Medische activiteit	580.151	517.024
Totaal	1.861.313	717.528

Tabel 1: Totaal aantal interventies bij totaal aantal unieke leerlingen

Vraaggestuurde werking

In het schooljaar 2012–2013 werd over 371.357 leerlingen of 32,93% van de leerlingenpopulatie een zorgvraag geformuleerd aan het CLB. Dit betekent dat het CLB een zorgvraag heeft opgenomen voor 1 leerling op 3. Voor deze leerlingen worden gemiddeld 3,45 interventies per leerling uitgevoerd. Een leerling met een vraag komt dus gemiddeld 3 keer naar het CLB.

Dit hoog percentage toont aan dat de CLB-sector laagdrempelig werkt en de leerlingen effectief hun weg vinden naar het CLB.

In het volgende hoofdstuk wordt inhoudelijk gefocust op de verschillende interventies.

Verplichte medische consulten

In het kader van de verplichte medische consulten kwamen 517.024 leerlingen of 45,84% van de leerlingenpopulatie naar het CLB voor een medisch consult. Jaarlijks komt m.a.w. bijna de helft van de leerlingen langs op het CLB voor een medische activiteit. Zij komen gemiddeld 1x langs op het CLB.

De medische consulten volgen elkaar volgens een door de overheid vastgelegde frequentie op. Ongeveer om de twee schooljaren worden zo alle leerlingen bereikt. Er zijn drie soorten consulten: de algemene, de gerichte en de bijzondere.

⁴ Zoals uitgelegd op p. 5 wordt in dit jaarverslag gesproken van 'unieke leerlingen'. Wanneer men de leerlingenaantallen uit het vraaggestuurde en medische aanbod gaat optellen, wordt nl. een hoger totaal aantal leerlingen bekomen. Dit wordt verklaard door leerlingen die zowel op de vraaggestuurde als op de medische begeleiding een beroep deden. In het totaal aantal leerlingen werden deze leerlingen dan ook uitgezuiverd, waardoor er geen leerlingen worden dubbel geteld.

De *algemene consulten* vinden plaats in de 2e kleuterklas, het 5e leerjaar, het 1e jaar secundair onderwijs, het 3e jaar secundair en het 1e jaar deeltijds beroepssecundair onderwijs.

De *gerichte consulten*, vinden eveneens plaats op vaste tijdstippen: in het 1e jaar kleuteronderwijs, het 1e leerjaar en het 3e leerjaar. Deze gerichte consulten volgen de groei en het gewicht van de leerling op. Het gericht consult is minder uitgebreid dan het algemeen en richt zich op een bepaald gezondheidsaspect naargelang de leeftijd.

Het *bijzonder consult* tot slot wordt aangeboden aan alle leerlingen die starten in het buitengewoon onderwijs, en worden vervolgens om de twee jaar herhaald.

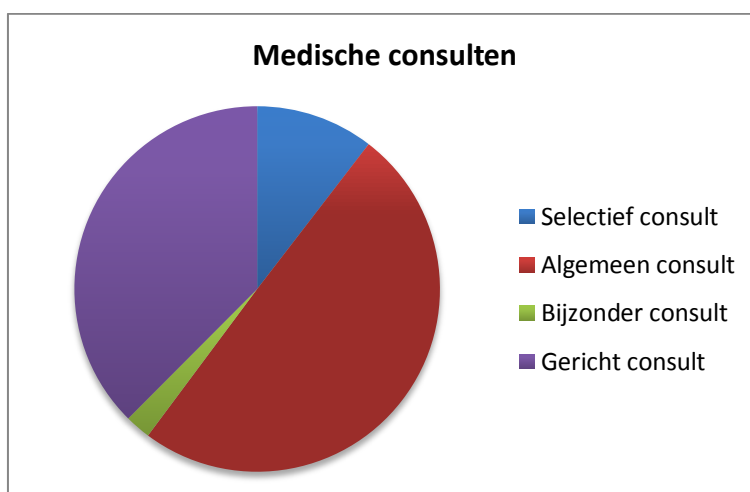
Naast deze drie bovenstaande consulten kan het CLB steeds een bijkomend medisch consult plannen in het kader van nazorg na een algemeen of gericht consult. Ook de ouders en/of leerling kunnen het CLB steeds vragen een bijkomend medisch consult uit te voeren. Dit zijn *selectieve consulten*.

Een leerling komt tijdens zijn schoolloopbaan dus minimaal 7 keer op medisch consult in het CLB.

Onderstaande tabel geeft aan hoeveel leerlingen in het schooljaar 2012–2013 betrokken werden bij deze verschillende soorten consulten. Een leerling kan tijdens een schooljaar meer dan een soort consult ondergaan.

Medische interventie	Aantal leerlingen
Algemeen consult	277.218
Bijzonder consult	12.668
Gericht consult	209.157
Selectief consult	58.197
Aantal unieke leerlingen medisch consult	517.197

Tabel 2: Medische interventies, naar functie

Figuur 1: Aantal leerlingen, naar functie van het medisch onderzoek

Conclusie

- Meer dan 60% van de leerlingen kwamen in het schooljaar 2012–2013 in contact met het CLB.
- Voor 1 leerling op 3 neemt het CLB een zorgvraag op in de vraaggestuurde werking.
- Bijna de helft van de leerlingen kwam tijdens dit schooljaar op medisch consult.
- Voor een vraaggestuurde activiteit zijn er gemiddeld 3,15 interventies per leerling, bij een medische activiteit iets meer dan 1.

Hoofdstuk 2: Waarom hadden deze leerlingen contact met het CLB?

Het CLB begeleidt leerlingen op 4 inhoudelijke begeleidingsdomeinen. Voor elk van die begeleidingsdomeinen onderscheiden we in LARS een aantal hoofdthema's en subthema's. Zo kan de CLB-medewerker in LARS voor elke interventie aangeven waarover die interventie ging, van (zeer) algemeen naar (eerder) concreet. De LARS-structuur telt 3 verschillende niveaus:

1. Het niveau van het begeleidingsdomein. Dit is het hoogste overkoepelende niveau. Binnen de CLB's worden 4 begeleidingsdomeinen onderscheiden: leren en studeren, onderwijsloopbaanbegeleiding, preventieve gezondheidszorg en psychosociaal functioneren.
2. Het niveau van het thema. Deze vooraf omschreven thema's geven een meer nauwkeurig beeld van de geregistreerde interventie of vraag (bv. leren en cognitie, lichamelijke ontwikkeling, emotionele ontwikkeling).
3. Het niveau van het onderwerp. Dit laagste registratieniveau stelt de CLB-medewerker in staat om – waar mogelijk – nog preciezer aan te geven waarover de vraag of de interventie ging (bv. cognitieve ontwikkeling, overgang lager – secundair onderwijs, angstproblemen).

Deze hiërarchische structuur is belangrijk omdat die alle CLB in staat stelt op eenzelfde, eenduidige manier de werking te registreren.

CLB-werking binnen 4 domeinen

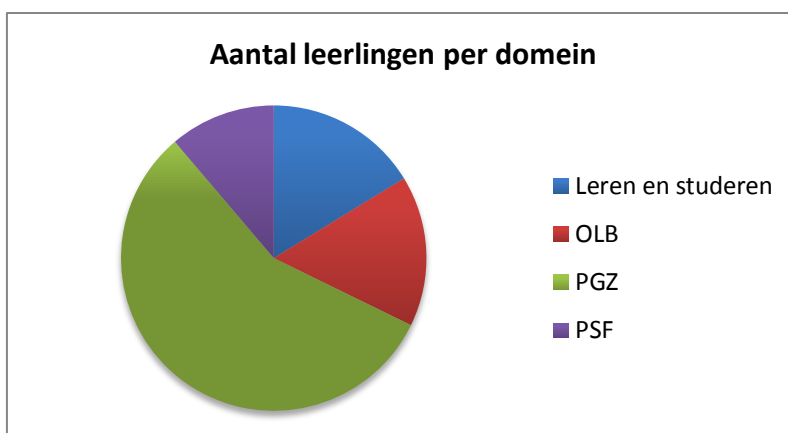
Onderstaande tabel geeft het aantal leerlingen weer die beroep deden op een begeleiding van het CLB per begeleidingsdomein.

	<i>Leren en studeren</i>	<i>Onderwijsloopbaan-begeleiding (OLB)</i>	<i>Preventieve gezondheidszorg (PGZ)</i>	<i>Psychosociaal functioneren (PSF)</i>
Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit domein	178.363	175.161	620.218	122.903

Tabel 3: Leerlingen, naar domeinen

Per interventie kunnen meerdere domeinen tegelijk aan bod komen. We herhalen hierbij nogmaals dat bovenstaande gegevens betrekking hebben op het aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dat domein. Hierdoor ligt de som van het aantal unieke leerlingen hoger dan in hoofdstuk 1. Dit kunnen we opnieuw illustreren met het voorbeeld van Lucas. Voor het schooljaar 2012-2013 werd voor Lucas een activiteit geregistreerd voor een medisch consult en voor een vraag rond studiekeuze. Hierdoor wordt Lucas zowel in het domein OLB als het domein PGZ als (unieke) leerling geregistreerd. Het zou dus niet correct zijn indien we het weergegeven leerlingenaantal per domein gewoon optellen.

Op de volgende bladzijde wordt deze verdeling van leerlingen tussen de verschillende begeleidingsdomeinen grafisch voorgesteld.

Figuur 2: Interventies per domein

Het grootste aantal leerlingen situeert zich binnen het domein preventieve gezondheidszorg. 54,98% van de gehele schoolpopulatie of meer dan 1 leerling op 2 deed in dit schooljaar een beroep op het CLB voor een activiteit binnen dit begeleidingsdomein. Dit heeft uiteraard alles te maken met het grote aandeel van de (verplichte) medische consulten.

15,81% van de gehele schoolpopulatie of bijna 1 leerling op 6 contacteerde het CLB met een vraag gerelateerd aan leren en studeren. Via het domein onderwijsloopbaanbegeleiding kwam het CLB dan weer in contact met 15,53% van alle leerlingen. Meer dan 10% van de leerling tot slot contacteerde het CLB met een vraag m.b.t. psychosociaal functioneren.

Op de volgende bladzijden wordt voor ieder domein in detail bekeken wat deze CLB-begeleidingen nu precies inhouden, verfijnd op niveau van begeleidingsdomein, thema en onderwerp.

Ook hier geldt dat de CLB-medewerker voor één interventie meerdere thema's en onderwerpen kan aanduiden. Zo kan de CLB-medewerker na een gesprek met Lucas zowel de thema's 'GON-begeleiding', 'pesten' als 'uitstelgedrag' aanduiden in het leerlingendossier.

Domein: preventieve gezondheidszorg (PGZ)

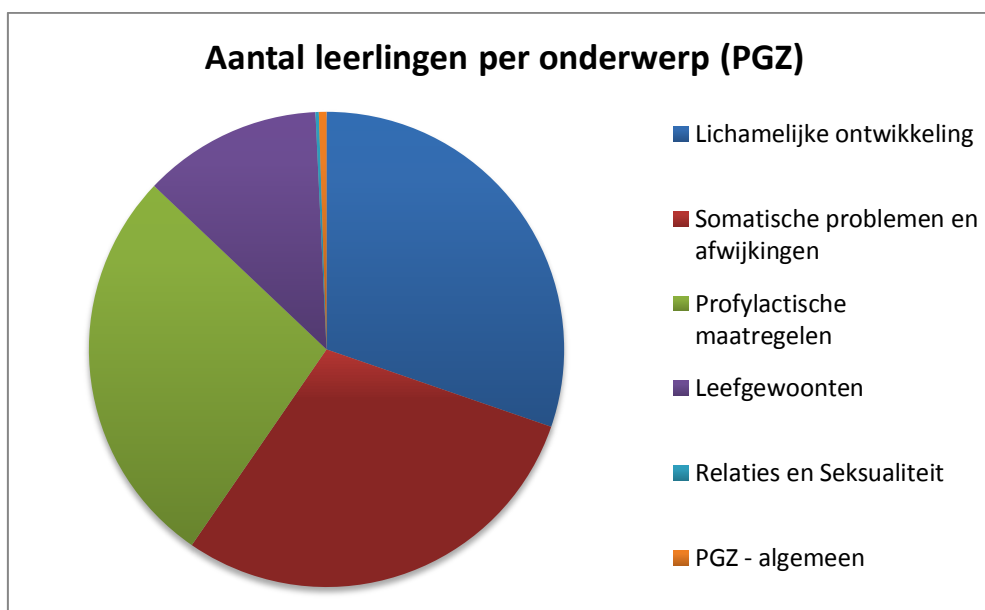
Binnen het domein PGZ vinden heel wat begeleidingen plaats in het kader van het medisch consult. Zoals al aan bod kwam in het vorige hoofdstuk, wordt in deze consulten gefocust op een aantal algemene en/of leeftijdsgebonden gezondheidsaspecten die decretaal zijn vastgelegd⁵. Zij worden in dit jaarverslag in het *blauw* aangeduid. Sommige van deze aspecten komen tijdens meerdere consulten aan bod.

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit thema/onderwerp
PGZ – niet nader gespecificeerd	8.613
Lichamelijke ontwikkeling	504.558
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	2.164
<i>Groei en pubertaire ontwikkeling</i>	499.335
<i>Mond en tanden</i>	380.274
<i>Houding en bewegingsstelsel</i>	213.426
<i>Zindelijkheid</i>	924
<i>Psychomotoriek</i>	78.888
Somatische problemen en afwijkingen	488.444
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.842
<i>Neus-keel-oor</i>	26.897
<i>Gehoor</i>	242.551
<i>Visus</i>	457.442
<i>Hart en longen</i>	33.442
<i>Huid</i>	29.013
<i>Endocrinologie</i>	108
<i>Psychosomatische klachten</i>	757
<i>Neurologie</i>	878
Profylactische maatregelen	457.871
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.574
<i>Vaccinaties</i>	452.555
<i>Luizen</i>	5.649
<i>Besmettelijke ziekten</i>	2.691
Leefgewoonten	202.907
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	349
<i>Hygiëne</i>	2.304
<i>Slaapgewoonten</i>	422
<i>Voedings- en eetgewoonten</i>	199.264
<i>Verslaving</i>	1.860
<i>Beweging en sport</i>	265
<i>Fysieke conditie</i>	
Relaties en seksualiteit	3.819
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	3.021
<i>Relatievaardigheid</i>	345
<i>Anticonceptie en seksuele gezondheid</i>	643
Taal	80.345
<i>Taal- en spraakontwikkeling</i>	80.345

Tabel 4: Overzichtstabel domein preventieve gezondheidszorg

⁵ Zie Besluit tot vaststelling van de operationele doelstellingen van de Centra voor Leerlingenbegeleiding.

Hieronder wordt de verdeling van het aantal PGZ-leerlingen grafisch weergegeven per onderwerp.

Figuur 3: Aantal leerlingen naar thema (binnen het domein Preventieve Gezondheidszorg)

We lichten hierbij enkele opvallende cijfers uit tabel 4 kort toe.

De CLB's spenderen een belangrijk deel van hun werking aan profylactische maatregelen, m.n. via vaccinaties. Net zoals de medische consulten is CLB-begeleiding inzake preventie van verspreiding van sommige besmettelijke ziekten verplicht en decretaal vastgelegd. Bovenstaande cijfers illustreren de belangrijke rol van de CLB's in de Vlaamse vaccinatiecampagnes. De Vaccinatiegraadstudie 2012⁶ vermeldt dat 90,2% van de kinderen op schoolgaande leeftijd ooit door het CLB werden gevaccineerd. Voornamelijk voor de vaccinaties van DTP-polio (Difterie, tetanus en kinkhoest), MBR2 (tweede vaccinatie mazelen, bof en rode hond) en HPV1 (humaan papillomavirus) blijkt het CLB de grootste vaccineerder te zijn in Vlaanderen.

Onderstaande tabel illustreert het grote aantal vaccinaties door de CLB. Deze tabel heeft betrekking op de HPV-vaccinaties, die worden toegediend bij meisjes van het eerste jaar secundair onderwijs.

	<i>Antwerpen</i>	<i>Limburg</i>	<i>Oost-Vlaanderen</i>	<i>Vlaams-Brabant</i>	<i>West-Vlaanderen</i>	<i>Brussel</i>
Aantal gevaccineerden door het CLB	24.318	11.278	19.343	12.546	15.241	2.330
Totaal aantal gevaccineerden	26.154	12.657	21.094	13.964	16.570	2.468
Aandeel CLB	93%	89%	92%	90%	92%	94%

Tabel 5: HPV-vaccins Vlaanderen⁶

De CLB's besteden heel wat aandacht aan de voedings- en eetgewoonten van de leerling. Via het lokaal gezondheidsoverleg (afgekort: LOGO) zetten de CLB's samen met andere partners projecten op die o.a. gezonde voeding promoten. Ook tijdens de medische consulten komt de gezonde levensstijl aan bod.

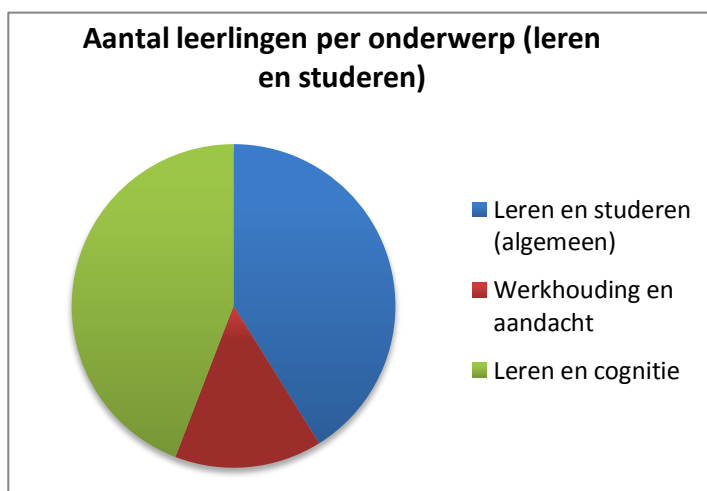
⁶ Bron: Vlaamse Vaccinatiegraadstudie 2012, zie <http://www.zorg-en-gezondheid.be/vaccinatiegraad/>

Domein: leren en studeren

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit thema/onderwerp
Leren en studeren – niet nader gespecificeerd	91.612
Leren en cognitie	98.322
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	18.482
<i>Algemene ontwikkeling</i>	42.471
<i>Cognitieve ontwikkeling</i>	25.475
<i>Taal- en spraakontwikkeling (buiten medisch consult)</i>	19.455
<i>Dyslexie en dyscalculie</i>	39.247
Werkhouding en aandacht	32.785
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	7.643
<i>Werkhouding- en tempo</i>	6.192
<i>Leer- en studiemethode</i>	2.726
<i>Motivatie en uitstelgedrag</i>	4.702
<i>Concentratiestoornissen</i>	18.142

Tabel 6: Overzichtstabel domein leren en studeren

Het onderstaande taartdiagram illustreert de verspreiding van de leerlingen binnen het domein leren en studeren.

Figuur 4: Aantal leerlingen binnen het domein leren en studeren

De CLB's begeleiden kinderen en leerlingen die moeite ondervinden met studeren. Aangezien de oorzaak voor deze moeilijkheden heel divers kan zijn, zal de CLB-medewerker eerst samen met de leerling, ouders en school bekijken wat er precies aan de hand is. Op basis van deze diagnose wordt vervolgens samen met de betrokken actoren bekeken welke maatregelen van toepassing kunnen zijn voor de leerling.

Domein: onderwijsloopbaanbegeleiding

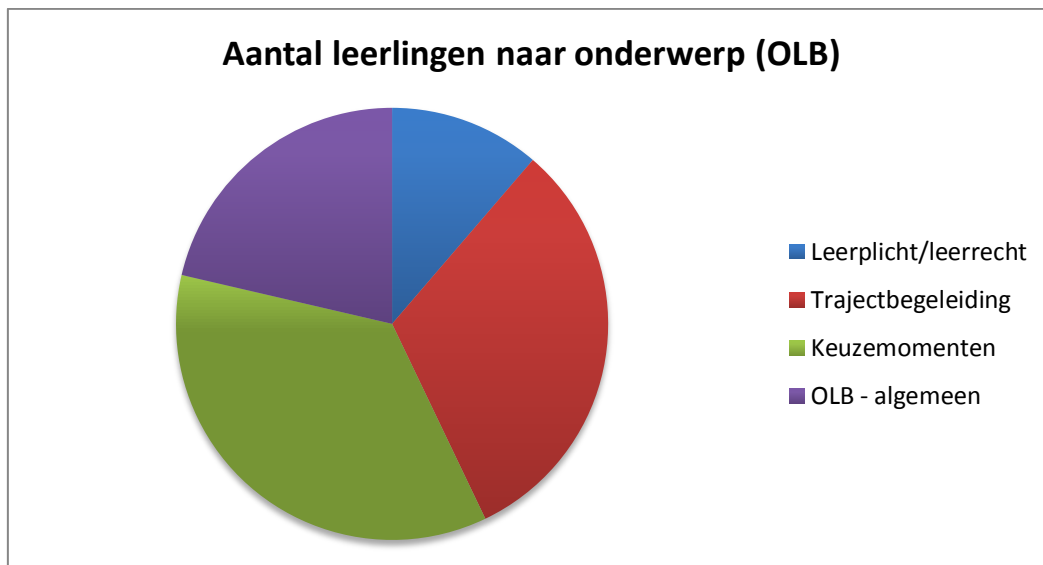
De CLB-begeleiding voor het thema leerplicht/leerrecht is decretaal verplicht.

Binnen het domein OLB wordt verder een onderscheid gemaakt tussen trajectbegeleiding en keuzemomenten. *Keuzemomenten* zijn 'vaste' overgangen die voor alle leerlingen gelden binnen een regulier traject (bv. overgang basis – secundair onderwijs). *Trajectbegeleiding* verwijst naar meer geïndividualiseerde keuzes of overstapmogelijkheden in de onderwijsloopbaan van een leerling (bv. de overstap van gewoon naar buitengewoon onderwijs). Wanneer we de thema's concreet bekijken, zal duidelijk worden over welke keuzes en scharniermomenten het gaat.

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit thema/onderwerp
OLB – niet nader gespecificeerd	44.250
Leerplicht / leerrecht	23.395
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	1.729
<i>Problematische afwezigheden</i>	20.418
<i>Tijdelijke schorsingen</i>	1.471
<i>Buitengezet op school (BOS)</i>	1.697
<i>Manifeste onwil</i>	42
Trajectbegeleiding	65.455
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	17.643
<i>Instap in kleuteronderwijs/andere instapmomenten</i>	81
<i>Instap in onderwijs en studiekeuze voor anderstalige nieuwkomers</i>	811
<i>Overstap naar/binnen buitengewoon onderwijs (en omgekeerd)</i>	23.321
<i>GON/ION</i>	16.247
<i>Moeilijke keuzes (overzitten etc.)</i>	7.793
<i>Thuisonderwijs, tijdelijk onderwijs aan huis, ziekenhuisscholen, gemeenschapsinstellingen</i>	640
<i>Overstap naar/binnen leren en werken (en omgekeerd)</i>	2.363
<i>Trajectverandering buiten scharniermomenten</i>	3.727
<i>Buitenschoolse begeleiding</i>	7.206
Keuzemomenten	74.033
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	2.266
<i>Overstap kleuter – lager onderwijs</i>	12.964
<i>Overstap lager – secundair onderwijs</i>	29.299
<i>Overstap naar 2e graad secundair</i>	12.096
<i>Overstap naar 3e graad secundair</i>	5.543
<i>Overstap secundair – hoger onderwijs</i>	10.775
<i>Overstap secundair – andere opleiding dan hoger onderwijs</i>	2.802
<i>Aansluiting arbeidsmarkt</i>	909

Tabel 7: Overzichtstabel domein
Onderwijsloopbaanbegeleiding

Grafisch weergegeven levert dit onderstaande grafiek op.

Figuur 5: Leerlingen naar thema (binnen het domein Onderwijsloopbaanbegeleiding)

Activiteiten m.b.t. leerplicht/leerrecht situeren zich binnen de verplichte CLB-begeleiding. Leerlingen die te vaak zonder geldige reden afwezig zijn, worden door het CLB gecontacteerd en begeleid. Hierbij is het steeds de bedoeling de leerling opnieuw in te schakelen in het onderwijsproces. Voor leerlingen die definitief van school werden verwijderd, zal het CLB samen met de leerling en zijn ouders op zoek gaan naar een nieuwe school. *Manifeste onwil* betekent dat ouders hun kinderen niet naar school sturen. In dit geval wordt bijstand vanuit het parket gevraagd.

Een overstap naar of heroriëntering binnen het buitengewoon onderwijs is steeds een gezamenlijke beslissing van ouders, school, CLB en de leerling zelf. Het CLB begeleidt deze overstap zodat de uiteindelijke keuze voor buitengewoon keuze steeds aansluit bij de noden van de leerling.

Zowel GON (geïntegreerd onderwijs) als ION (inclusief onderwijs) hebben tot doel een leerling met specifieke onderwijsnoden te integreren in het gewoon onderwijs. In het geval van GON worden leerlingen extra ondersteund door een school buitengewoon onderwijs zodat zij les kunnen blijven volgen in het gewoon onderwijs. Hierbij volgt de leerling hetzelfde traject als de andere leerlingen uit zijn klas. GON komt in hoofdstuk 6 nog uitgebreid aan bod. Bij ION daarentegen is het de school die zich aanpast aan de leerling: de leerling volgt een eigen, aangepast traject in het gewone onderwijs met extra begeleiding. Er gaat, naast het leren en participeren in de klas, ook veel aandacht naar sociale integratie van de leerling. Voor zowel GON als ION gaat het CLB steeds met de leerling, ouders en school na wat de beste keuze is in het belang van de leerling.

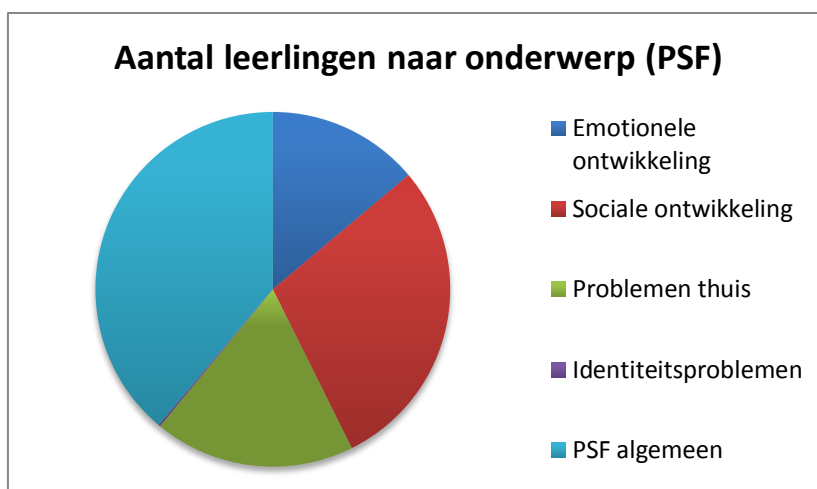
Binnen het thema keuzemomenten speelt de school een rol als algemene informatieverstrekker m.b.t. studiekeuze. Dit wordt ondersteund door het CLB en verder aangevuld met begeleiding die zich focust op vastlopende of problematische keuzes. Via de website Onderwijskiezer.be en de jaarlijks georganiseerde SID-in's bereiken de CLB's eveneens veel leerlingen in het kader van studie-informatieverstrekking. Dit komt verder aan bod in hoofdstuk 5.

Domein: Psychosociaal functioneren

	Aantal leerlingen die een beroep deden op het CLB voor dit thema/onderwerp
PSF – niet nader gespecificeerd	58.363
Emotionele ontwikkeling	20.822
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	14.040
<i>Angstproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	3.931
<i>Stemmingsproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	3.646
<i>Persoonlijkheidsproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	1.111
Sociale ontwikkeling	43.252
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	5.661
<i>Aanpassingsproblemen, sociale vaardigheden</i>	2.832
<i>Interactieproblemen met leerkracht(en)</i>	868
<i>Communicatie- en interactieproblemen (ASS)</i>	10.622
<i>Regelovertredend gedrag</i>	6.202
<i>Pesten en gepest worden</i>	6.516
<i>Gedragproblemen (vermoeden van stoornis)</i>	19.114
Problemen thuis	27.511
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	21.864
<i>Opvoedingsaanpak en -vaardigheden</i>	4.116
<i>Verwaarlozing en mishandeling (fysisch en psychisch)</i>	2.030
<i>Interactieproblemen binnen het gezin</i>	3.209
<i>Financieel-materiële problemen binnen het gezin</i>	1.250
Identiteitsproblemen	260
<i>Niet nader gespecificeerd</i>	70
<i>Seksuele geaardheid</i>	106
<i>Cultuur, religie</i>	84
<i>Jongerencultuur, subcultuur</i>	10

Tabel 8: Overzichtstabel domein psychosociaal functioneren

Het resultaat van de grafische voorstelling van bovenstaande tabel kunnen we op de volgende bladzijde zien.

Figuur 6: Leerlingen naar thema (binnen het domein psychosociaal functioneren)

Het CLB benadert (mogelijke) communicatie- en interactieproblemen (ASS) en gedragsproblemen steeds vanuit de specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoeften, waarbij nadruk wordt gelegd op het functioneren en welbevinden op school. De samenwerking tussen school, CLB, ouders, leerling en eventueel externe deskundigen is noodzakelijk om een gezamenlijk plan van aanpak te realiseren. Dit plan wordt bovendien regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd zodat de maatregelen steeds aangepast zijn aan de behoeften van de leerling.

Voor leerlingen met problemen thuis biedt het CLB steeds een luisterend oor. Het CLB gaat hierbij discreet en onafhankelijk te werk en bovendien zijn de CLB-medewerkers gebonden aan beroepsgeheim. Een CLB biedt informatie, advies en begeleiding.

Conclusie

Uit dit hoofdstuk kunnen we het onderstaande concluderen:

- De CLB's behandelen een grote variëteit aan thema's. Het is daarom goed dat ze beschikken over een multidisciplinaire equipe, zoals we verder zullen zien in hoofdstuk 5.
- Het CLB vervult een belangrijke rol als vaccineerder in Vlaanderen. Voor schoolgaande kinderen is het CLB overduidelijk de belangrijkste vaccineerder.
- Het grootste aantal leerlingen (nl. 620.218 of meer dan 1 leerling op 2) situeert zich binnen het domein preventieve gezondheidszorg.
- Voor meer dan 15% van alle leerlingen nam het CLB een zorgvraag op over leren en studeren.
- Voor ongeveer 15% van alle leerlingen nam het CLB een zorgvraag op over onderwijsloopbaanbegeleiding.
- Voor meer dan 10% van de leerlingen nam het CLB een zorgvraag op over psychosociaal functioneren.
- Hoewel met de invoer van het CLB-decreet de school een rol kreeg als informatieverstrekker m.b.t. studiekeuze, blijkt uit deze cijfers dat er nog nood is aan ondersteuning door het CLB.

Hoofdstuk 3: Wat doet het CLB met een zorgvraag?

In het vorige hoofdstuk werd gedetailleerd ingegaan op de vragen waarvoor leerlingen in contact komen met het CLB. In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het soort CLB-interventies. Elke CLB-interventie heeft immers een bepaalde finaliteit. De CLB-medewerker onderneemt niet zomaar iets, maar heeft telkens een bepaalde doelstelling voor ogen.

De CLB-regelgeving bepaalt dat het vraaggestuurde leerlinggebonden aanbod bestaat uit een logische aaneenschakeling van 'kernactiviteiten'. Voor dit leerlinggebonden aanbod wordt steeds vertrokken vanuit een concrete zorgvraag, die zowel van de leerling, de ouder(s) als de school kan komen. Deze kernactiviteiten verwijzen naar het doel of de functie van de CLB-interventie. Het eerste contact bij elke nieuwe zorgvraag wordt altijd geregistreerd onder de functie *onthaal*, waarbij de CLB-medewerker luistert naar het verhaal van de aanmelder (leerling, ouder of school). De volgende stap die steeds moet worden gezet is *vraagverheldering*. Hierbij wordt samen met de leerling, de school of een netwerkpartner de concrete vraag in kaart gebracht en wordt bekeken hoe de zorgvraag verder wordt opgenomen. Na het doorlopen van deze twee verplichte stappen, bestaat er een waaier aan mogelijkheden voor het vervolg van het begeleidingstraject.

Bij *informatieverstrekking* verstrekt het CLB informatie over keuzemogelijkheden of gedragsalternatieven voor de concrete vraag. Het CLB kan ook *advies* geven aan de leerling, zijn ouder(s) of de leerkrachten van de leerling.

Een andere mogelijke stap is *diagnostiek*. Sommige leerlingen hebben nood aan een uitbreiding van de zorg omdat hun schoolse situatie dreigt vast te lopen. Het schoolteam voelt dat zijn inspanningen en deze van de leerling geen of onvoldoende resultaat opleveren en heeft versterking nodig. Er is nood aan bijkomende inzichten in de onderwijsleersituatie. Hiervoor zal het CLB zich een geobjectiveerd en gedetailleerd beeld vormen van de problematiek en de onderwijsnoden van de leerling. Het maakt hierbij gebruik van wetenschappelijk verantwoorde methoden en, waar voorhanden, vastgelegde standaarden. Zo wordt het diagnostisch proces o.a. onderbouwd door de protocollen opgesteld vanuit het netoverstijgende project Prodia (zie verder in hoofdstuk 5). Waar nodig werkt het CLB samen met externen. De diagnostiek resulteert steeds in een advies aan de betrokkenen.

Adviezen of besluiten uit diagnostisch onderzoek worden in bepaalde situaties ook *geformaliseerd* door het CLB, bv. om toegang te verlenen tot bijzondere vormen van hulp of onderwijs.

Het CLB kan eveneens kiezen voor de *kortdurende begeleiding*. Tijdens deze begeleiding, die bestaat uit een aanbod van 2 tot 8 sessies, biedt het CLB een multidisciplinaire en professionele begeleiding aan de leerling en zijn ouders. Hierbij wordt in eerste instantie gefocust op het samen zoeken naar antwoorden en oplossingen voor de specifieke zorgvraag.

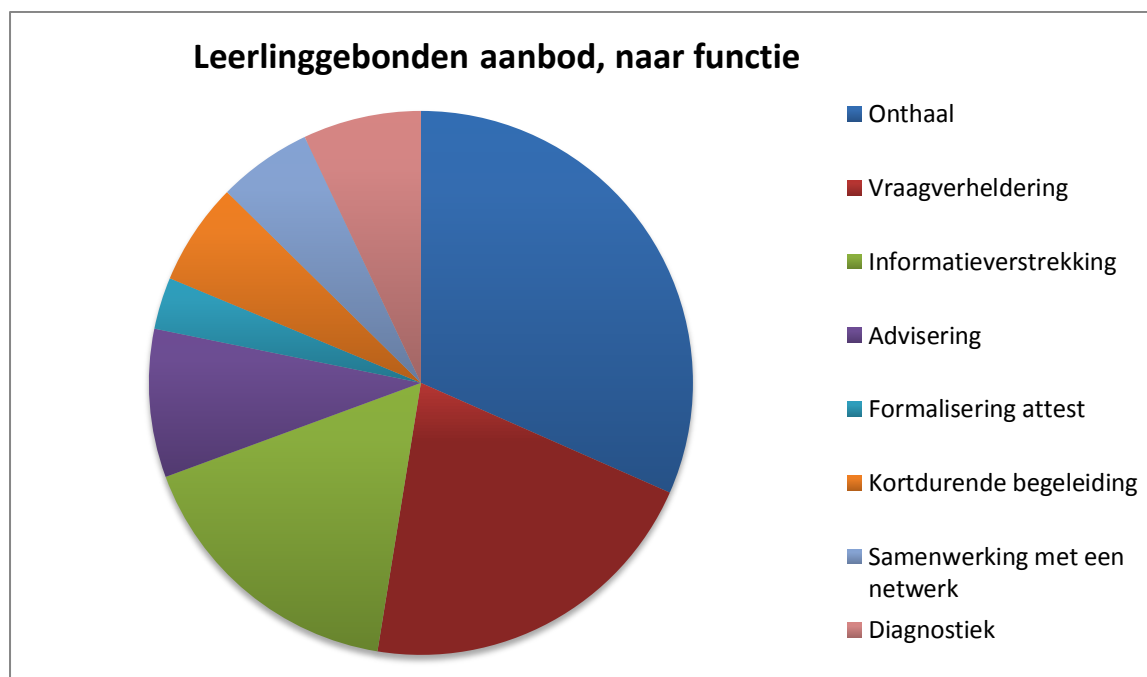
Ten slotte *werkt het CLB actief samen met partners* in het ruimere landschap van welzijns- en gezondheidsvoorzieningen. Het CLB vervult hierbij een 'draaischijffunctie' tussen de school en de buitenschoolse hulpverlening. Onderstaande tabel geeft weer voor hoeveel leerlingen een beroep deden op elk van de bovenstaande functies binnen het leerlinggebonden aanbod.

<i>Functie</i>	<i>Aantal leerlingen</i>
Onthaal	262.703
Vraagverheldering	174.083
Informatieverstrekking	139.858
Advisering	73.245
Diagnostiek	58.404
Formalisering advies/attest	25.644
Kortdurende begeleiding	50.640
Samenwerking met een netwerk	46.525

Tabel 9: Leerlinggebonden aanbod, naar functie

Indien de verschillende stappen van het CLB-traject worden doorlopen, zou het aantal leerlingen geregistreerd bij de functie onthaal (nl. 262.703) exact gelijk moeten zijn aan het aantal unieke leerlingen binnen het vraaggestuurd leerlinggebonden aanbod (nl. 371.357). We stellen echter vast dat dit niet het geval is.

De verklaring hiervoor ligt binnen het elektronisch registratiesysteem LARS. Tijdens het schooljaar 2012–2013 werd vanuit LARS nog geen verplicht registratietraject opgelegd voor de CLB-medewerkers. Zo was het voor de CLB-medewerker mogelijk om te starten met een registratie van een ‘kortdurende begeleiding’, zonder de noodzakelijke voorafgaande stappen te doorlopen. In de loop van het schooljaar 2012–2013 werd echter de (elektronische) verplichting ingevoerd dat een traject met een leerling steeds met de functie onthaal start. Pas na de registratie van deze stap wordt de volgende stap in het traject, in dit geval vraagverheldering, beschikbaar gesteld voor registratie.

Figuur 7: Aantal leerlingen, naar functie van de interventie binnen het leerlinggebonden aanbod

Conclusie

- De verplichte medische consulten bestaan voor het grootste deel uit algemene consulten. In totaal werden 517.024 unieke leerlingen bereikt in het kader van een medisch consult.
- In totaal gingen 371.357 leerlingen in op de vraaggestuurde werking van de CLB.
- Voor 58.404 leerlingen voerde het CLB een diagnostisch proces uit.
- Voor 50.640 leerlingen startte het CLB zelf een kortdurende begeleiding op met de leerling.
- Voor 46.525 leerlingen werkte het CLB samen met het netwerk.

Hoofdstuk 4: Met wie werkt het CLB samen?

Een CLB-interventie heeft steeds plaats *met* of *over* een leerling. In dit hoofdstuk beschrijven we de samenwerking tussen het CLB en diverse actoren die bij de leerlingbegeleiding betrokken worden.

Deze actoren hoeven zich niet altijd in de schoolse of zelfs directe omgeving van de leerling te bevinden. Het betrekken van andere actoren bij een interventie, is steeds gericht op het verbeteren van het welbevinden van de leerlingen.

Bij eenzelfde interventie ook actoren tegelijk betrokken zijn: zo kan het gebeuren dat de CLB-medewerker een gesprek heeft waarbij zowel de leerling als de moeder aanwezig is.

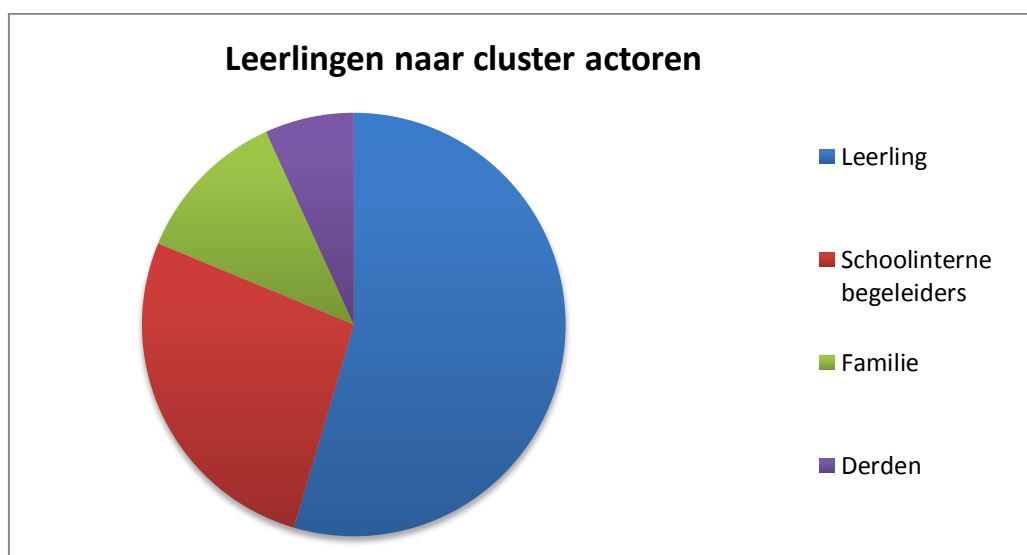
In LARS onderscheiden we vier *clusters van actoren* die bij een interventie voor/over een leerling betrokken kunnen zijn: de cluster leerling, schoolinterne begeleiders, familie en derden⁷. CLB-interventies kunnen ook geregistreerd worden met het CLB als enige actor. Het gaat dan om een CLB-interne interventie zoals een multidisciplinair teamoverleg of het formaliseren van een attest voor bv. buitengewoon onderwijs.

We geven eerst het aantal leerling per cluster van actoren weer. Daarna bekijken we elke cluster meer in detail.

<i>Cluster van actoren</i>	<i>Aantal leerlingen</i>
Leerling	597.349
Schoolinterne begeleiders	292.125
Familie	130.834
Derden	74.373

Tabel 10: Aantal leerlingen naar betrokkenheid per cluster actoren

Deze actoren worden vervolgens weergegeven in een taartdiagram.

Figuur 8: Aantal leerlingen, naar betrokkenheid per cluster actoren

⁷ In Bijlage II kunt u eveneens de LARS-nomenclatuur voor de actoren terugvinden.

Op de volgende bladzijden worden drie clusters van naderbij bekeken: de schoolinterne begeleiders, familie en derden. De cluster leerling wordt niet besproken omdat deze niet verder kan opgesplitst worden: enkel de leerling zelf maakt deel uit van deze cluster.

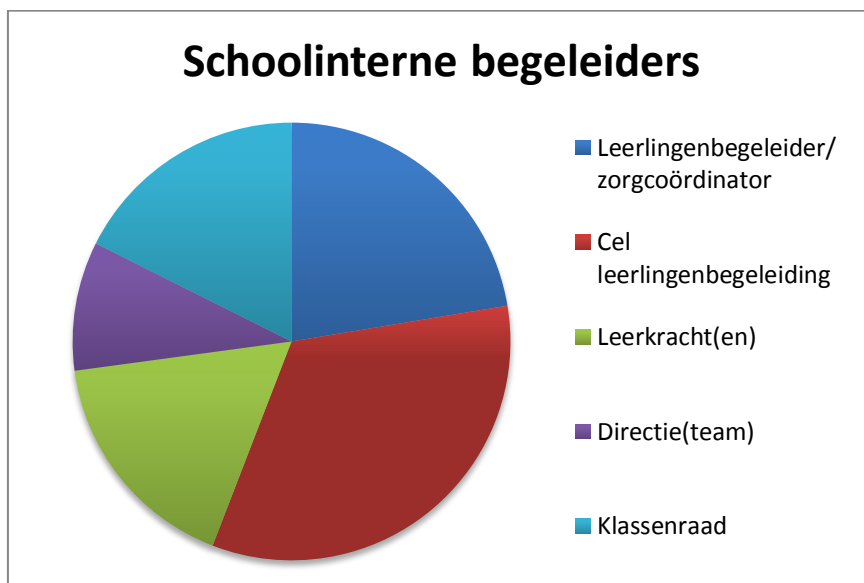
Binnen de cluster leerling blijkt dat de klasgroep de vaakst geregistreerde actor. Voorbeelden van interventies die plaatsvinden voor een hele klasgroep zijn de medische consulten, de vaccinaties en een klasgesprek rond pesten.

Cluster schoolinterne begeleiders

De cluster schoolinterne begeleiders bestaat uit de leerlingenbegeleider/zorgcoördinator van de school, de cel leerlingenbegeleiding (MDO, *multidisciplinair overleg*), leerkracht(en), schoolverwante begeleiders, de directie of directieteam en de klassenraad.

Actor	Aantal leerlingen
Leerlingenbegeleider/zorgcoördinator	105.483
Cel leerlingenbegeleiding (MDO)	157.815
Leerkracht(en)	80.075
Directie(team)	44.907
Klassenraad	82.983

Tabel 11: Aantal leerlingen, naar betrokken actor schoolinterne begeleider

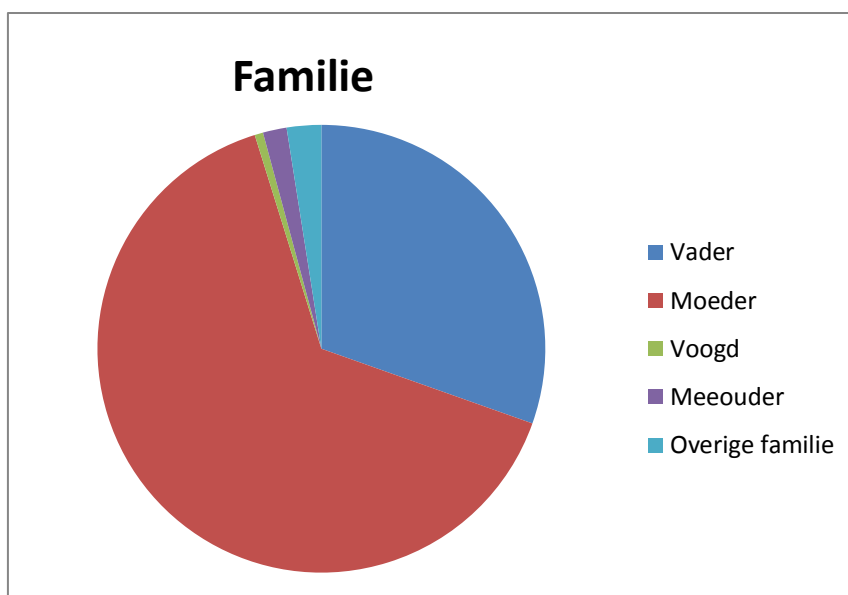
Figuur 9: Aantal leerlingen, naar betrokken actor schoolinterne begeleider

Cluster familie

De cluster familiale actoren bestaat uit onderstaande actoren.

Actor	Aantal leerlingen
Vader	53.721
Moeder	114.393
Voogd	1.075
Meeouder	3.027
Overige familie	4.393

Tabel 12: Aantal leerlingen, naar betrokken familie-actor

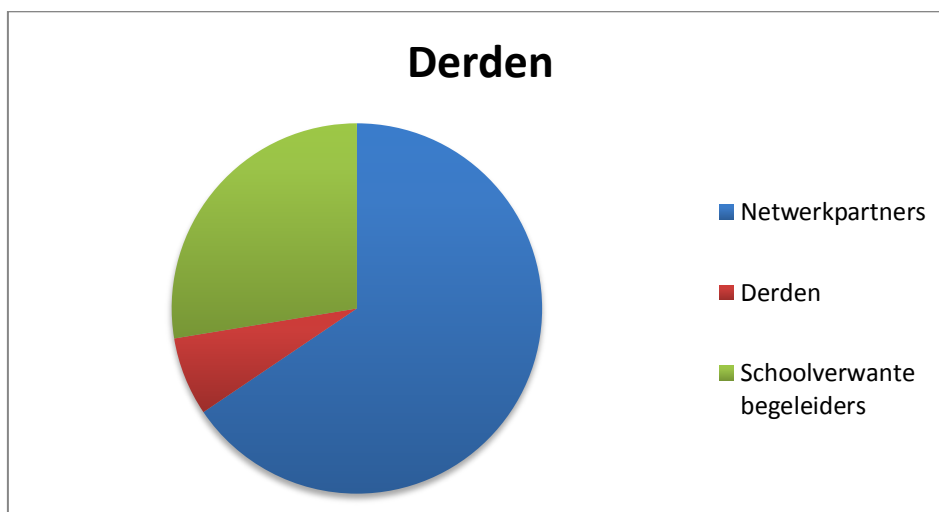
Figuur 10: Aantal leerlingen, naar betrokken familie-actor

Derden

De cluster derden tot slot bevat drie actoren. Voor definities verwijzen wij u graag door naar bijlage II.

<i>Actor</i>	<i>Aantal leerlingen</i>
Netwerkpartners	58.102
Derden	6.085
Schoolverwante begeleiders	24.458

Tabel 13: Aantal leerlingen, naar betrokkenheid derden-actor

Figuur 11: Aantal leerlingen, naar betrokkenheid derden-actor

Het CLB werkt vaak samen met netwerkpartners. Een belangrijke voorwaarde voor deze samenwerking is dat ieder CLB een gedegen en uitgebreid netwerk uitbouwt in de regio. Om dit te

ondersteunen worden eveneens een aantal sectorale samenwerkingsverbanden afgesloten door de ISC. We komen hier in het volgende hoofdstuk op terug.

Conclusie

- In het kader van leerlingenbegeleiding werkt het CLB samen met veel verschillende actoren. Het CLB vervult hierbij een draaischijffunctie. De leerling en zijn netwerk worden in contact gebracht met de actoren die relevant zijn voor de begeleiding van de leerling.
- De leerling blijkt het vaakst te zijn betrokken bij een interventie.
- In de schoolse context worden de cel leerlingenbegeleiding (MDO) en de leerlingenbegeleider/zorgcoördinator vaak betrokken bij de CLB-begeleiding.
- In de cluster familie valt de grote aanwezigheid van de moeder op.
- Er wordt frequent samengewerkt met netwerkpartners.

Hoofdstuk 5: De CLB-sector gepresenteerd in cijfers

Het CLB?

In de centra voor leerlingenbegeleiding staat het welbevinden van de leerling steeds centraal. Het verhogen van dit welbevinden, nu en in de toekomst, vormt dan ook de missie van de CLB. De medewerkers van de CLB's zijn er voor de leerlingen, ouders en scholen. De CLB's zijn actief op 4 domeinen: het leren en studeren, de onderwijsloopbaan, de preventieve gezondheidszorg en het psychisch en sociaal functioneren.

Belangrijk hierbij is dat alle CLB-medewerkers **beroepsgeheim** hebben. CLB werken steeds in team, waardoor een multidisciplinaire aanpak van een probleem of vraag wordt verwezenlijkt. Waar nodig wordt samengewerkt met andere diensten, zoals bv. Kind & Gezin, diensten uit de jeugdhulp, VDAB, of privétherapeuten.

Hieronder geven we de waarden en principes weer die alle CLB in Vlaanderen onderschrijven.

In totaal staan 72 centra voor leerlingenbegeleiding in voor de begeleiding van leerlingen in Vlaanderen en Brussel. Deze centra behoren tot het Gemeenschapsonderwijs (GO!), het Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap (OVSG), het Provinciaal Onderwijs (POV) en de Vrij-CLB-koepel.

Tijdens het schooljaar 2012–2013 stonden deze centra in voor de begeleiding van in totaal 1.127.802 leerlingen die schoollopen in Vlaanderen en Brussel⁸. Hoe deze schoolbevolking er uit ziet, wordt in het volgende hoofdstuk kort gesitueerd.

Berekening omkadering

Voor de invulling van de personeelsformatie krijgen de CLB's een bepaald omkaderingsgewicht ter beschikking van de Vlaamse overheid. Dit omkaderingsgewicht werd vastgelegd tijdens het schooljaar 2000–2001 en is sindsdien niet meer gewijzigd, wat betekent dat de CLB's onder een zogenaamde gesloten enveloppefinanciering werken. Hierbij krijgt ieder CLB een eigen omkaderingsvolume toegekend op basis van het aantal gewogen leerlingen die het centrum bedient, en de taakbelasting die de werking van het centrum beïnvloedt (door de aanwezigheid van kansarme leerlingen en densiteit).

De eerste parameter, het gewogen leerlingenaantal, kent aan iedere leerling een gewicht toe op basis van het onderwijsniveau waarin hij/zij les volgt. De tabel hieronder geeft de gewichten weer per onderwijsniveau zoals decretaal bepaald.

Gewicht	Onderwijsniveau leerling
7	- Buitengewoon onderwijs - Geïntegreerd onderwijs (GON) - Deeltijds secundair beroepsonderwijs - Deelnemers erkende vormingen
4	- Eerste leerjaar B - Beroepsvoorbereidend leerjaar - 2e en 3e graad beroepsonderwijs - Anderstalige nieuwkomers in het basis en secundair onderwijs
2	- Kleuteronderwijs - Lager onderwijs
1,5	- 1e graad secundair onderwijs, m.u.v. eerste leerjaar B en het beroepsvoorbereidend leerjaar - Leerlingen kunst- en technisch secundair onderwijs
1	- Alle overige leerlingen secundair onderwijs

Tabel 14: Mogelijke leerlinggewichten die een rol spelen in de berekening van de CLB-omkadering

Een overzicht van het gewogen aantal leerlingen wordt in het volgende hoofdstuk besproken.

Daarnaast is er eveneens een contingent omkadering beschikbaar voor gelijke onderwijskansen, gebaseerd op het aantal leerlingen met SES-indicatie⁹. Ten slotte is er ook een contingent omkadering op basis van densiteit.

Berekening personeelsformatie

In de vorige paragraaf werd toegelicht op basis van welke criteria de omkadering beschikbaar wordt gesteld aan de centra. Elk CLB doet afzonderlijk de concrete invulling van de omkadering, al dient het hierbij wel rekening te houden met een aantal regels die beschreven staan in het CLB-decreet.

⁸ Cijfers uit de voorpublicatie van het *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2012-2013*.

⁹ SES-kenmerken: gebaseerd op de sociaaleconomische status van de gezinnen van de leerlingen.

Een van die regels is dat het CLB rekening moet houden met wat elk ambt kost aan omkadering. Dit wordt weergegeven in onderstaande tabel.

Kost omkaderingsgewicht	Ambt
1,6	Arts
1,6	Directeur
1,3	Consulent
1,3	Psychopedagogisch consulent
1	Administratief werker
1	Maatschappelijk werker
1	Paramedisch werker
1	Psychopedagogisch werker
0,7	Medewerker
0,7	Intercultureel bemiddelaar
0,5	Ervaringsdeskundige

Tabel 15: Mogelijke ambten, uitgedrukt in omkaderingsgewicht

Invulling personeelsformatie

De CLB's krijgen driejaarlijks hun omkaderingsgewicht toegekend op basis van een gesloten enveloppe. Onderstaande tabel illustreert het aantal voltijdse ambten dat binnen deze omkaderingsgewichten werd aangesteld. Voor het schooljaar 2012-2013 waren dit in totaal 2.748 voltijdse personeelsleden.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
2.779	2.779	2.776	2.799	2.786	2.777	2.771	2.763	2.742	2.748

Tabel 16: Evolutie voltijdse ambten in CLB-sector (alle netten)¹⁰

De evolutie over 10 schooljaren heen toont aan dat het aantal voltijdse personeelsleden afnam met 31 VTE, of 1,12%.

Multidisciplinair teamwerk

Een van de principes die aan de basis liggen van de CLB-werking, is het multidisciplinair teamwerk. Dit houdt in dat een zorgvraag steeds vanuit diverse invalshoeken wordt benaderd. Zoals in tabel 15 werd aangetoond, heeft een CLB voor het invullen van de personeelsformatie de keuze uit 11 verschillende ambten. De tabel op de volgende bladzijde illustreert hoe deze ambten verdeeld zijn over de verschillende CLB's. Dit is een concrete vertaling van hoe de personeelsformatie in de centra werd ingevuld. Deze verdeling wordt eveneens grafisch voorgesteld in een taartdiagram.

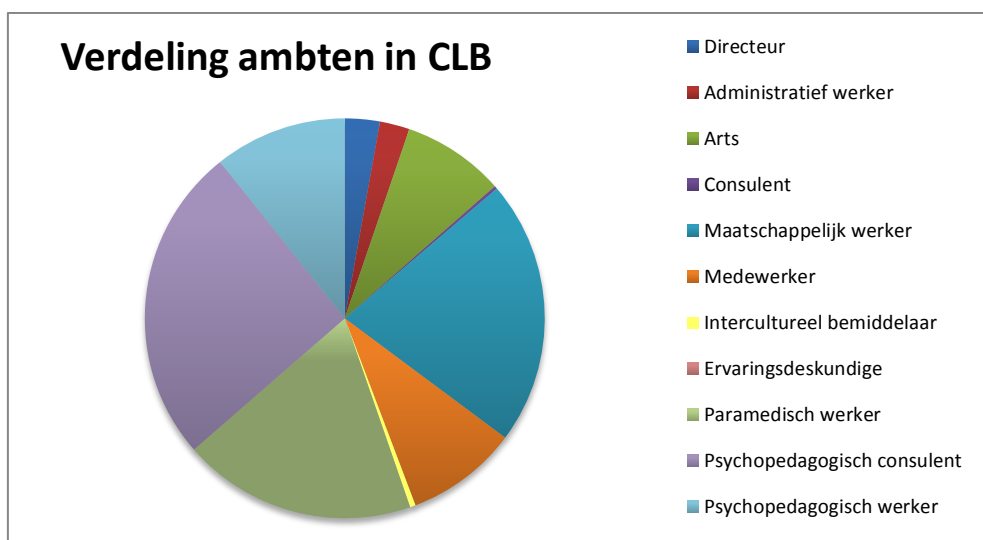
Decretaal wordt bepaald dat ieder CLB over een basisformatie moet beschikken. Deze basisformatie kan worden aangevuld met ambten uit de aanvullende formatie¹¹.

¹⁰ Bron: *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaren 2012 -2013 t.e.m. 2003 – 2004*. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>.

¹¹ Voor meer informatie, zie Decreet CLB – Afdeling 5.

Ambt	Percentuele verhouding t.o.v. het totaal aantal voltijdse ambten
<i>Basisformatie</i>	
Directeur	2,83%
Administratief werker	2,4%
Medewerker	9,06%
Arts	8,29%
Maatschappelijk werker	21,43%
Paramedisch werker	18,89%
Psychopedagogisch consulent	25,69%
<i>Aanvullende formatie</i>	
Consulent	0,24%
Intercultureel bemiddelaar	0,45%
Ervaringsdeskundige	0,008 %
Psychopedagogisch werker	10,72%
Totaal	100%

Tabel 17: Verdeling ambten CLB

Figuur 12: Verdeling ambten in CLB

Er zijn quasi geen ervaringsdeskundigen actief in de sector. Het vraagt immers heel wat tijdsinvestering van de reguliere omkadering om deze medewerkers te begeleiden zodat ze optimaal kunnen ingezet worden en een meerwaarde betekenen voor de werking van het centrum. Bovendien moeten deze medewerkers tijdelijk worden aangesteld binnen de reeds erg krappe gesloten enveloppefinanciering. Op die manier beschikken de CLB's over onvoldoende beleidsruimte om met het eigen personeelsbeleid te kunnen inspelen op de diversiteit van de leerlingenpopulatie waarvoor het CLB werkt.

Samenwerking

De vier centrumnetten erkennen het belang om op sectorniveau tot een aantal gezamenlijke afspraken te komen. Hiervoor werken zij, op een informele manier, samen binnen de *Internettensamenwerkingscel*, kortweg ISC. De ISC komt maandelijks samen en bespreekt actuele beleidsontwikkelingen die de CLB-sector beïnvloeden. Belangrijke beleidsontwikkelingen uit het schooljaar 2012–2013 hebben vnl. betrekking op de voorbereiding van de CLB-sector voor de introductie van het decreet Integrale Jeugdhulp en het M-decreet. De ISC is het aanspreekpunt voor het kabinet en het departement (zowel vanuit Onderwijs en Vorming als Welzijn, Volksgezondheid en Gezin) en AgODi¹². Ook overlegt de ISC regelmatig met andere actoren en sectoren die relevant zijn voor de CLB-werking.

Tijdens dit schooljaar ontwikkelde de ISC een aantal netoverstijgende visieteksten die de eenvormigheid binnen de sector ten goede komen. Dit was het geval voor de *Netoverstijgende CLB-visie op attestering Buitengewoon Onderwijs (BuO) en GON (Geïntegreerd Onderwijs)*, en voor de *Netoverstijgende visietekst Preventieve Gezondheidszorg in het CLB*. Op sectorniveau werd een samenwerkingsverband afgesloten met de Federatie van de Centra voor Ambulante Revalidatie (CAR).

Netoverstijgende projecten

De centra voor leerlingenbegeleiding werken samen rond een aantal projecten.

Zoals al ten overvloede blijkt uit dit jaarverslag gebruiken alle CLB's het elektronisch informaticasysteem LARS om leerlinggebonden interventies te noteren in het elektronisch CLB-leerlingendossier. Het LARS-systeem wordt systematisch bijgestuurd op basis van de inzichten, behoeften en wensen van de CLB. Dit project wordt aangestuurd door de Stuurgroep LARS en ondersteund door het implementatieteam, waarvoor de Vlaamse overheid een jaarlijkse projectsubsidie ter beschikking stelt. Een pilootgroep houdt toezicht op nieuwe ontwikkelingen binnen LARS en test deze uit alvorens ze online worden gezet. Het is dankzij de uniforme toepassing van LARS in alle CLB dat dit jaarverslag kan worden gepresenteerd.

De website Onderwijskiezer (www.onderwijskiezer.be) biedt volledige en objectieve informatie over het hele onderwijslandschap in Vlaanderen en Brussel. De populariteit van deze website onder leerlingen, ouders, leerkrachten, CLB-medewerkers etc. neemt jaar na jaar toe. Tijdens het schooljaar 2012–2013 bezochten maar liefst 721.411 unieke bezoekers deze website. Deze website wordt ontwikkeld en op permanente basis onderhouden door de CLB. Ook de overheid draagt een steentje bij, via de input van 1 personeelslid. Hiernaast werden eveneens middelen ter beschikking gesteld voor de promotie van de website.

Het netoverstijgende project PRODIA heeft als doel het ontwikkelen van diagnostische protocollen binnen onderwijs. Dit project is een samenwerking tussen de CLB-centrumnetten, de onderwijskoepels en de overheid (via detachering van het personeel). De protocollen vormen een leidraad om het diagnostisch proces te structureren. Zo werd tijdens dit schooljaar het Protocol Motoriek (vertraagde of afwijkende motorische ontwikkeling en/of het vermoeden van een

¹² AgODi: Agentschap voor Onderwijsdiensten

motorische ontwikkelingsstoornis) ontwikkeld,. De ontwikkelde protocollen en materialen worden verzameld op de website www.prodiagnostiek.be.

De studie-informatiedagen, kortweg SID-in's, worden jaarlijks ingericht door de CLB's i.s.m. het Agentschap voor Onderwijscommunicatie. Zij vinden plaats in iedere provincie en worden jaarlijks druk bezocht door laatstejaarsstudenten secundair onderwijs en hun ouders. Meer informatie kan je terugvinden op <http://www.ond.vlaanderen.be/SIDIN/>. Tijdens het schooljaar 2012–2013 werden de SID-in's bezocht door maar liefst 52.802 leerlingen, ouders en leerkrachten¹³.

Samenvattend voor dit hoofdstuk

- De CLB's zorgen ervoor dat hun personeelsformatie multidisciplinair is samengesteld.
- De gesloten enveloppefinanciering creëert weinig beleidsruimte voor de CLB's om de personeelsformatie in te vullen.
- We stellen vast het beschikbare aantal voltijdse ambten voor de CLB's doorheen de jaren een dalende trend vertoont.
- Hoewel de CLB's behoren tot GO!, OVSG, POV en de Vrij-CLB-koepel, wordt op sectorniveau een intensieve samenwerking gerealiseerd, o.m. via diverse projecten.
- Het schooljaar 2012-2013 was beleidsmatig een belangrijk voorbereidingsjaar. De impact van een aantal decreten op de CLB-werking zal pas zichtbaar worden in de volgende jaarverslagen.

¹³ Bron: Departement Onderwijs, bezoekersaantallen SID-ins 2013

Hoofdstuk 6: De Vlaamse schoolbevolking

Dit hoofdstuk geeft een korte situering van de Vlaamse schoolbevolking, omwille van de relevantie hiervan voor de CLB.

Netgebonden organisatie

In het schooljaar 2012–2013 waren in totaal 1.127.802¹⁴ leerlingen ingeschreven in het Vlaamse basis- en secundair onderwijs. Ouders en leerlingen kunnen inschrijven in de school van hun keuze uit drie verschillende onderwijsnetten: het GO!-onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap, het officieel gesubsidieerd onderwijs (OGO) en het vrij gesubsidieerd onderwijs (VGO). Onderstaande tabel illustreert hoe de Vlaamse leerlingen zijn verspreid over de verschillende onderwijsnetten.

	GO!	OGO	Vrij onderwijs
Aantal leerlingen	180.990	192.390	754.422

Tabel 18: Leerlingenaantal per net

Het *GO!* is het officieel onderwijs dat georganiseerd wordt in opdracht van de Vlaamse Gemeenschap.

OGO omvat de scholen aangesloten bij OVSG (*Onderwijssecretariaat van de Steden en Gemeenten van de Vlaamse Gemeenschap*) en bij POV (*Provinciaal Onderwijs Vlaanderen*). Concreet zijn dit de scholen georganiseerd door enerzijds de gemeentebesturen, en anderzijds de provinciebesturen.

Het *vrij gesubsidieerd onderwijs* ten slotte, wordt door een privépersoon of organisatie ingericht. Dit bestaat hoofdzakelijk uit katholieke scholen, die verenigd zijn in het VSKO (*Vlaams secretariaat van het Katholiek Onderwijs*). Ook andere confessionele scholen (protestantse, islamitische, joodse en orthodoxe scholen) en niet-confessionele scholen (niet aan een godsdienst gebonden, dit zijn voornamelijk methodescholen) behoren tot het vrij gesubsidieerd onderwijs.

Eerder werd al aangehaald dat deze leerlingen worden begeleid door CLB uit vrije verschillende centrumnetten (GO!, OVSG, POV en de Vrije CLB-koepel). De CLB-centra van het GO! en de vrije CLB-centra die zijn aangesloten bij de VCLB-koepel begeleiden – naast de scholen uit respectievelijk het GO! en het VSKO - ook leerlingen uit een aantal scholen ingericht door OVSG en POV.

Kenmerken schoolbevolking¹¹

De meerderheid van de Vlaamse leerlingen volgt les in het gewoon onderwijs. Toch is het belangrijk hierbij aan te halen dat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs de laatste 10 schooljaren is gestegen met 11,48%.

Ongeveer twee derde van de leerlingen volgt les in het basisonderwijs (kleuter en lager onderwijs). De overige leerlingen worden gesitueerd in het secundair onderwijs.

¹⁴ Bron: Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaar 2012-2013. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>.

Gewogen leerlingenaantal

In het vorige hoofdstuk werd duidelijk dat het gewogen leerlingenaantal een belangrijke parameter is voor de werking van een CLB. Hierbij wordt het leerlingenaantal vermenigvuldigd met een bepaald gewicht (zie tabel 14 op p. 26), dat wordt bepaald aan de hand van het onderwijsniveau van de leerling.

Onderstaande tabel geeft de evolutie van deze gewogen leerlingen over de afgelopen schooljaren. De referentie jaren in deze tabel hebben betrekking op de jaren waarin de CLB-omkadering werd herberekend.

2000	2003	2006	2009	2012
2.440.599	2.505.366	2.531.555	2.549.428	2.609.460

Tabel 19: Evolutie gewogen leerlingenaantal

Gedurende de periode 2000-2014, die hierboven wordt aangetoond, stellen we een stijging van het aantal gewogen leerlingen vast met 6,92% (of 168.861 gewogen leerlingen).

Bovenstaande cijfers illustreren de moeilijke werking van de CLB's onder een financiering per gesloten enveloppe. Het totaal volume aan omkaderingsgewichten dat onder de CLB's verdeeld kan worden, stijgt namelijk niet. Een stijging van het gewogen leerlingenaantal gedurende deze schooljaren heeft dus geen invloed op het totale volume omkaderingsgewichten dat zich in de gesloten enveloppe bevindt.

Geïntegreerd onderwijs (GON)

Het geïntegreerd onderwijs, of kortweg GON, kan worden beschouwd als een samenwerkingsverband tussen het gewoon en het buitengewoon onderwijs. Het stelt leerlingen met een handicap en/of leer- en opvoedingsmoeilijkheden in staat les te volgen in het gewoon onderwijs, met begeleiding vanuit een school voor buitengewoon onderwijs. Deze hulp/begeleiding kan op verschillende manier gebeuren, zoals ondersteuning van de leerkracht, zorgen voor aangepast materiaal, het herhalen van leerstof met de leerling of oefenen van de sociale vaardigheden.

Het CLB speelt een belangrijke rol in de aanvraag van GON voor een leerling. Zo zorgt het CLB voor een inschrijvingsverslag voor het buitengewoon onderwijs. Vooraleer de GON-begeleiding kan starten, dient een integratieplan te worden opgemaakt met o.a. informatie over de leerling en over de hulp/begeleiding die wordt aangeboden. Dit integratieplan wordt opgesteld in samenspraak met de twee scholen (gewoon en buitengewoon), de ouders, de leerling en de CLB-centra van beide scholen.

2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
3.176	4.453	5.871	7.359	8.759	9.809	10.788	11.677	12.237	12.305

Tabel 20: Aantal leerlingen in het Geïntegreerd Onderwijs¹⁵

Bovenstaande tabel illustreert dat het aantal leerlingen in GON de voorbije 10 schooljaren bijna verviervoudigd is.

¹⁵ Bron: *Statistisch jaarboek van het Vlaams Onderwijs – schooljaren 2012 -2013 t.e.m. 2003 – 2004*. Te raadplegen via <http://www.ond.vlaanderen.be/onderwijsstatistieken/>.

De CLB's namen in het verleden reeds het initiatief om een eenvormige doorverwijzing buitengewoon onderwijs te realiseren binnen de sector. Hiervoor werd een visietekst ontwikkeld getiteld *Een netoverstijgende CLB-visie op attestering Buitengewoon Onderwijs (BuO) en Geïntegreerd Onderwijs (GON)*.

De omkadering die de CLB's ter beschikking krijgen op basis van de aanwezigheid van GON-leerlingen blijft beperkt, ondanks het feit dat de GON-leerlingen stijgen.

Conclusie

- In dit hoofdstuk werd een duidelijke stijging van het aantal gewogen leerlingen vastgesteld. Deze stijging heeft een grote impact op de taakbelasting van de CLB. Toch staan hier geen extra middelen en/of personeel tegenover aangezien de sector d.m.v. een gesloten enveloppe wordt gefinancierd.
- Mogelijke verklaringen voor deze stijging van de gewogen leerlingen zijn te vinden bij de stijging van de leerlingenpopulatie in het buitengewoon onderwijs, en de stijging van het aantal leerlingen met GON-begeleiding.
- De wijzigingen in de schoolpopulatie van de CLB's vergen een grote flexibiliteit van de CLB's op vlak van organisatie, personeelsformatie en inhoudelijke focuspunten.

Samenvattend

Met dit jaarverslag tracht de CLB-sector zijn werking een eerste keer voor te stellen aan de hand van het verzamelde cijfermateriaal. Hierbij worden een aantal werkingsprincipes van de CLB's duidelijk in de verf gezet, nl. flexibiliteit, multidisciplinariteit, diversiteit, preventieve werking, laagdrempeligheid en de draaischijffunctie.

De centra voor leerlingenbegeleiding bereiken via hun samenwerking met scholen alle leerlingen in Vlaanderen. Jaarlijks heeft het CLB contact met meer dan 60% van alle leerlingen. In het kader van de verplichte medische consulten heeft het CLB contact met ongeveer 1 leerling op 2. Daarnaast wordt op jaarbasis voor 1 leerling op 3 een zorgvraag geformuleerd aan het CLB. Dit illustreert de **laagdrempeligheid** van de sector.

De CLB's vervullen een cruciale rol in de **preventieve gezondheidszorg** in Vlaanderen. Binnen de rol van vaccineerder bereiken de centra de overgrote meerderheid van de kinderen van schoolgaande leeftijd. Hiernaast vervullen de medische consulten een belangrijke signaalfunctie, en dit niet louter voor gezondheidsaspecten maar wel voor het integrale welbevinden van een leerling.

Tot slot beschrijft dit jaarverslag de realisatie van de **draaischijffunctie** door de CLB's, wat blijkt uit de betrokkenheid van andere actoren bij de CLB-begeleiding. De leerlingenbegeleiding wordt duidelijk niet gedragen door 1 actor, maar blijkt integendeel het werk te zijn van vele relevante actoren uit de familiale en schoolse omgeving van de leerling. Hiernaast wordt eveneens een breder netwerk betrokken indien de zorgvraag van de leerling dit vereist. Het CLB zit met andere woorden goed ingebed op het kruispunt van leerling, gezin, school, gezondheid en hulpverlening.

De steeds wijzigende context van het onderwijslandschap vergt een grote **flexibiliteit** van de CLB-sector. Deze flexibiliteit wordt verwacht op zowel inhoudelijk als structureel-organisatorisch vlak. Concrete voorbeelden van ingrijpende evoluties zijn het stijgend aantal leerlingen in basis en buitengewoon onderwijs, alsook het stijgend aantal gewogen en GOK-leerlingen. Deze stijgingen doen zich allen voor bij doelgroepen die een grote taakbelasting voor het CLB met zich meebrengen. Behalve de taakbelasting, wordt van de CLB's eveneens vereist voldoende competenties aan de dag te kunnen leggen.

De diverse thema's en onderwerpen die aan bod komen bij de contacten met de leerlingen illustreren de zeer diverse werking van de CLB. Hierdoor is een **multidisciplinaire werking** niet alleen een mooi principe, maar zelfs een vereiste voorwaarde. Heel wat interventies die de CLB's uitvoeren in het kader van leerlingenbegeleiding, hebben betrekking op een combinatie van verschillende onderwerpen en disciplines, en worden vanuit een holistisch én handelingsgericht perspectief benaderd.

De evolutie van de gewogen leerlingenaantallen leert alvast dat de geslotenenvoloppefinanciering waaronder de CLB's werken, niet toereikend is. Wanneer de CLB-werking en de bijhorende opdrachten van bij de oprichting van de CLB's, inmiddels 14 jaar geleden, vergeleken worden met de huidige verwachtingen ten opzichte van de sector, kunnen we niet anders dan **concluderen dat het mechanisme van de geslotenenvoloppefinanciering voorbijgestreefd is**. Het aantal gewogen leerlingen nam toe met 6,92%. Naast een aantal belangrijke ingrijpende evoluties in de

schoolpopulatie, kreeg de sector heel wat bijkomende opdrachten, die zowel onderwijs- als welzijnsgerelateerd zijn. De sector pleit er dan ook voor dat de CLB-omkadering wordt gekoppeld aan het aantal gewogen leerlingen, waarbij rekening wordt gehouden met het groeiende opdrachtenpakket van de centra. Op deze manier verkrijgt de sector het aantal middelen waarop hij recht op heeft, en kan hij verder en intensiever inzetten op een kwalitatieve begeleiding van alle leerlingen in Vlaanderen. Indien de sector zou beschikken over meer middelen, zou hij eveneens in staat zijn in te zetten op relevante maatschappelijke noden, onder andere via het aantrekken van ervaringsdeskundigen en intercultureel bemiddelaars in de CLB.

Nabeschuwing

De datum van publicatie van dit jaarverslag stelt ons in staat reeds een blik te werpen op de toekomst.

Het schooljaar 2013–2014 brengt een aantal grondige en belangrijke veranderingen met zich mee voor de CLB. Zo is er de invoer van het nieuwe decreet Integratie Jeugdhulp, waarbij vanuit Welzijn een aantal bijkomende opdrachten worden toegekend aan de CLB. Hiernaast werd ook het M-decreet (*Decreet betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften*) goedgekeurd. In dit laatstgenoemde decreet wordt van de CLB's een grotere rol verwacht in het toeleiden van leerlingen naar het voor hen gepaste onderwijs. Dit vraagt een intensieve samenwerking tussen CLB, leerling, ouder(s) en school. Ten slotte wordt ook door het decreet preventieve gezinsondersteuning een nieuwe taak gecreëerd ten aanzien van de CLB. Dit alles zal voor nog meer druk zorgen op de schouders van de CLB-medewerkers. De vraag om de gesloten enveloppefinanciering open te breken lijkt relevanter en urgenter dan ooit tevoren.

In de nabije toekomst zal een audit van de CLB-sector uitgevoerd worden die betrekking heeft op de effectiviteit en efficiëntie van de sector. Dit jaarverslag wil alvast een uitnodiging zijn om de werking van de CLB's te kaderen binnen de rol die wordt opgenomen binnen de maatschappij.

Bijlage I: LARS-nomenclatuurlijst functies (bij hoofdstuk 3)

Versie: September 2012

Nomenclatuurlijst functie

Door het selecteren van de functie binnen een activiteit, duiden we aan wat de kerndoelstelling is van die specifieke activiteit.

De hamvraag daarbij is 'Waarom doe ik ..., in de totaliteit van een begeleidingstraject?' Dat biedt een ander perspectief dan het antwoord op de vraag 'Wat doe ik?'

Vb1: 'Wat doe ik?' → Op huisbezoek gaan.

'Waarom ga ik op huisbezoek?'

→ Om de visie van ouders te verkennen = functie 'vraagverheldering'.

→ Om te bespreken hoe ze hun kind kunnen ondersteunen bij huiswerk maken = functie
'kortdurende begeleiding'

Vb2: 'Wat doe ik?' → Deelnemen aan teamoverleg.

'Waarom neem ik deel aan teamoverleg?'

→ Om uit te stippelen welke stappen nodig zijn om tot een gefundeerd advies te komen
binnen een casus = functie 'diagnostiek - HGD – strategie'.

→ Om af te spreken hoe een toevloed aan nieuwe aanmeldingen kan verwerkt worden
= functie 'overleg over organisatie en werking CLB'

De functielijst is als volgt:

CLIENT = LEERLING	FUNCTIELIJST (vanaf sept. 2011)	Verduidelijking
	Onthaal	Voor het eerst beluisteren van een inhoudelijke vraag betr. de cliënt; leidt meestal tot vraagverheldering in eigen CLB – soms tot doorverwijzing als onmiddellijk duidelijk is dat het geen CLB-materie betreft.
	Vraagverheldering	Uitvoerige verkenning van problematiek en oplossingsalternatieven opdat zowel cliënt als hulpverlener beter inzicht verkrijgen: wie stelt de vraag, wat houdt de vraag in, op wie heeft de vraag betrekking, wat wenst de cliënt te bereiken. Kan met diverse actoren (de cliënt, ouders, leerkracht, ...), evt. gespreid over verschillende activiteiten;
	Informatieverstrekking	Informatie aanbieden zonder bijkomende overwegingen of uitspraken over opportuniteit, haalbaarheid, alternatieven, ... Kan binnen eenzelfde activiteit gekoppeld aan vraagverheldering; activiteit is meestal geen aanzet tot verdere begeleiding of opvolging; vb: opleidingsaanbod van hogeschool bezorgen aan leerling, informatieavond overgang LO->SO voor oudergroep geven.
	Advisering	Onderscheid obv. actoren: - informeren en handelingsgericht advies geven <i>aan cliënt of personen uit de leefomgeving</i> over keuzemogelijkheden en gedragsalternatieven; evt. aanraden van bepaalde hulp - informeren en handelingsgericht advies geven <i>aan leerkrachten</i> om hun draagkracht te versterken bij de opvang van een leerling met zorgvragen (zgn. 'consultatieve leerlingenbegeleiding') Kan enkel na onthaal en vraagverheldering.
	Diagnostiek – algemeen	- Te kiezen als men <i>niet</i> voor HGD-traject opteert. - Gericht onderzoek naar inhoud en omvang van hulpvraag en ermee samenhangende factoren, bedoeld om op objectieve basis oplossingsalternatieven te formuleren; - Doorgaans gebruikt men specifieke methodieken (vb. gestructureerd vraaggesprek, analyse leerlingendossier, observatie in klas) of materiaal (test, apparaat, vragenlijst) en wint men informatie in bij school en/of externe diensten (vb. opvragen diagnostische gegevens) - Resulteert in een gemotiveerd oordeel over benodigde hulp (= indicatiestelling) Kan enkel na onthaal en vraagverheldering.
	Diagnostiek - HGD – intake	- De vraag van de cliënt scherp stellen, de klacht en het probleem analyseren (negatief en positief, relevante kind-, school- en gezinskenmerken) en afstemming zoeken mbt. wensen en verwachtingen bij betrokkenen (leerling, gezin, school); - HGD-intake en vraagverheldering liggen dicht bij elkaar: als uit vraagverheldering blijkt dat diepgaander onderzoek nodig is, stappen we over naar diagnostisch traject, waarvan HGD-intake het startpunt is. - Kan enkel na onthaal en vraagverheldering.
	Diagnostiek - HGD – strategie	- Fase van reflectie: het CLB-team 'trekt zich terug' om gegevens uit de intakefase te ordenen, te objectiveren en te taxeren op ernst en om na te gaan of er bijkomend diagnostisch onderzoek nodig is om de hulpvraag te beantwoorden. In dat geval formuleert het CLB-team hypothesen met daaraan verbonden onderzoeksvragen. - Bevindingen en voorstellen worden voorgelegd aan en besproken met betrokkenen (leerling, ouders, school).

CLB-jaarverslag

	Diagnostiek - HGD – onderzoek	-Verzamelen van bijkomende informatie aan de hand van een breed spectrum aan onderzoeksinstrumenten (genormeerde diagnostische testen, observatie, vragenlijsten, ... Naast CLB'ers kunnen leerlingen, ouders en leerkrachten fungeren als mede-onderzoekers) -Verwerken en beoordelen van de onderzoeksresultaten en de vooraf geformuleerde hypothesen er aan toetsen
	Diagnostiek - HGD – indicering	-Fase van reflectie: het CLB-team integreert resultaten tot één geheel op basis waarvan, samen met het zorgteam van de school, wenselijke en haalbare veranderdoelen omschreven worden. -Dit vormt basis voor opvoedings-, onderwijs- en ondersteuningsbehoeften die het CLB-team in overleg met zorgteam, ouders en cliënt formuleert. -Tenslotte maakt het CLB-team, bij voorkeur in overleg met het zorgteam, een lijst van mogelijke maatregelen en aanbevelingen, met telkens argumenten voor en tegen. Ze worden gerangschikt van meest wenselijk naar minimaal noodzakelijk.
CLIENT = LEERLING	Diagnostiek - HGD – advies	-Het CLB-team informeert cliënt en ouders over de aanbevelingen, met argumenten pro en contra. -Alle betrokkenen overleggen over de aanbevelingen en er wordt een keuze uit gemaakt. De gekozen aanbeveling(en) krijg(t)en kracht van advies. -Het advies wordt neergeschreven in een verslag en er worden concrete afspraken gemaakt over uitvoering en evaluatie ervan.
	Formalisering attest/advies	Het formaliseren en neerschrijven in een attest of een gemotiveerd verslag, van een advies dat een "toegangsticket" inhoudt tot een keuze OLB, een voorziening in de hulpverlening, een specifieke zorg,... Zonder attest of verslag kan de cliënt reglementair geen toegang krijgen tot bepaalde keuzes, voorzieningen of zorg. (Vb. attest BuO, verslag POT, Multidisciplinair Verslag VAPH,...)
	Kortdurende begeleiding	-Het bieden van professionele, multidisciplinaire ondersteuning, gericht op het samen met de cliënt zoeken naar antwoorden en oplossingen voor de problematische situatie. -Er is rechtstreeks contact met de actor (face tot face, per e-mail, telefoon, ...) of groep van actoren (vb. ADHD-groepjes, sociale vaardigheidstraining, ...). -Bestaat in principe uit een aanbod van twee tot acht sessies. -Kan alleen na onthaal, vraagverheldering en evt. diagnostiek.
	<i>Intern overleg ifv leerling/school</i>	Dit is eigenlijk geen functie maar een activiteit, met team als deelnemer, in functie van een andere kernactiviteit. Wordt in de functielijst niet meer gebruikt vanaf sept. 2012
	Samenwerking met netwerk	Overleg met actoren of organisaties in het hulpverleningsnetwerk om -tot een zo volledig mogelijk beeld van de cliënt te komen; -haalbaarheid of zinvolheid van doorverwijzing te toetsen; -doorverwijzing te faciliteren en te realiseren; AANDACHT: slaat ook op -<i>opmaken</i> van een verslag tbv. de hulpverlener of de dienst waar men naar verwijst -<i>ontvangen</i> van een opvolgingsverslag of een respons vanwege de hulpverlener of de dienst waar men naar verwezen heeft.
	Algemeen Consult	Een consult is een medisch onderzoek, binnen de verplichte preventieve opdracht.
	Gericht Consult	
	Bijzonder Consult	
	Selectief Consult	Kan in groep (klas) aangemaakt worden of individueel per leerling. Is een specifieke vorm van diagnostiek.

CLB-jaarverslag

	Vaccinatie	Specifieke functie voor het effectief plaatsen van vaccinaties bij één of verschillende leerlingen.
--	------------	---

Tabel 16: Functielijst LARS

Opmerking: de bestaande functie voor de cliënten 'school' en 'geen cliënt' worden hier niet opgenomen aangezien deze niet tot de focus van dit jaarverslag behoren.

Bijlage II: LARS-nomenclatuurlijst actoren (bij hoofdstuk 4)

Versie: September 2012

Nomenclatuurlijst actoren

In tegenstelling tot de cliënt 'leerling', is een actor een persoon, andere dan een CLB-medewerker, die per definitie aanwezig is bij de activiteit.

Vb.1: Een gesprek met een leerkracht over een bepaalde leerling.

cliënt = leerling; actor = de leerkracht; CLB-medewerker = deelnemer

Vb.2: Een gesprek met een leerling, samen met zijn moeder.

cliënt = leerling; actor 1 = leerling; actor 2 = moeder; CLB-medewerker = deelnemer

De actorenlijst is als volgt:

ACTORENLIJST (vanaf sept. 2011)	Verduidelijking
Leerling	leerling die aanwezig is op het moment van de tussenkomst
Moeder	natuurlijke of adoptiemoeder
Vader	natuurlijke of adoptievader
Mee-ouder	bij lesbisch of homokoppel: de partner van de natuurlijke of adoptiemoeder resp. vader, die wettelijk ouderlijke rechten uitoefent
Voogd	persoon die officieel het ouderlijke gezag uitoefent, maar niet de moeder of vader of mee-ouder is
Familie overige	ouders van alle leerlingen uit één bepaalde klas binnen één bepaalde school, groep ouders van leerlingen die geen klasgroep vormen; kunnen uit verschillende klassen of uit verschillende scholen/vestigingen komen, ouders van alle leerlingen van één bepaalde school
Leerkracht(en)	personeelslid van de school dat vanuit zijn individuele opdracht als lesgever aanwezig is bij de activiteit (dus niet in een structureel verband als MDO/cel lbg, klassenraad, ...)
Zorgcoördinator/leerlingenbegeleider	personeelslid van de school dat instaat voor de interne leerlingenbegeleiding of is aangesteld als zorgcoördinator
Directie/directieteam	schooldirectie
Klassenraad	vergadering van leerkrachten die aan eenzelfde klas lesgeven; selectie van deze actor impliceert aanwezigheid van directie gezien die
Cel leerlingenbegeleiding/MDO	structureel overleg tussen een vast team van de school en het CLB met dubbele taak: individuele leerlingen opvolgen (= cliënttype leerling) en vorm geven aan het zorgbeleid (= cliënttype school)
Schoolverwante begeleiders	personeelslid in schoolse context, dat geen leerkracht, zoco, ll-bgl of directeur is; bv. opvoeder, internaatsmedewerker, medewerker MPI, GON-begeleider, leertrajectbegeleider, secretariaatsmedewerker, ...
Netwerkpartners en hulpverlening	professionele hulpverleners, niet verbonden aan school
Derden	andere dan de opgelijste personen die bij de activiteit aanwezig zijn; (NIET interpreteren als 'buitenstaander' want er is geen verband met de
Geen actor	te selecteren als niemand anders dan de CLB-medewerker(s) aanwezig is (zijn) bij de activiteit, bvb. een teamoverleg, het verwerken van een testafname, een ; dwz. dat de CLB-medewerker de activiteit doet, van achter zijn bureau.

